

**Livsrum—
En installation
av Katarina Spik
Skum**

13 februari—31 december 2025

Kin museum för samtidskonst
i Giron/Kiruna

Livsrum—En installation av Katarina Spik Skum

Sittsäckar av renskinn, bomullstyger med samiska mönster, träbord där grenarnas ursprungliga form har bevarats och rákkas, myggtält av tunt tyg—det här samiska alternativet till heminredning möter besökaren i installationen på Kin. Det är skapat av duojár, sameslöjdaren, och konstnären Katarina Spik Skum. Installationen fortsätter in i Kins Konstverkstad och tillsammans skapar de olika delarna en välkomnande miljö där det finns gott om plats att slå sig ner, samtala och skapa.

Med stor hantverksskicklighet och djup materialkänsla skapar Spik Skum verk att leva med, ofta i samarbete med andra duojárat, sameslöjdare, och konstnärer. När hon lyfter duodji, sameslöjd, till nya platser flätar hon samman konst och hantverk med rötter i det lulesamiska området. Hon hämtar inspiration från livet i kåtan med mammans familj under barndomens somrar och låter samtidigt nutidens material och former sippra in. Hon är baserad i Jáhkâmáhkke/Jokkmokk och har en masterexamen i duodji från Sámi allaskuvla i Guovdageaidnu/Kautokeino. Sedan början av 2010-talet har hon deltagit i en rad utställningar i bland annat Jáhkâmáhkke, Árjepluovve/Arjeplog, Julevu/Luleå, Kárášjohka/Karasjok, Bådåddjo/Bodö, Stockholm och Toronto. Hennes verk ingår i ett flertal offentliga konstsamlingar. Verken i Konstverkstan har tidigare visats på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg där Tjállegoahte Författarcentrum Sápmi representerade Sápmi 2024.

I samarbete med arkitekten och konstnären Joar Nango och hans projekt Girjegumpi, ett mobilt och ständigt föränderligt bibliotek om samisk arkitektur och kultur, deltog Katarina Spik Skum 2023 i arkitekturbiennalen i Venedig. Hon har även varit på Sápmi Salasta—urfolksresidens i Lusspie/Storuman. Bland hennes utmärkelser finns Sámi Duodjis arbetsstipendium till minne av Asa Kitok och Ganneviksstipendiet inom formområdet.

Katarina Spik Skum samtalar med Maria Lind, chef för Kin museum för samtidskonst

Maria Lind: Hur skulle du beskriva verken i Konstverkstan, som tidigare visades i montern på Bok- och biblioteksmässan i Göteborg där Tjállegoahte Författarcentrum Sápmi representerade Sápmi?

Katarina Spik Skum: Det är ett samtalsrum med sittmöjligheter där man känner den samiska närvaron. Tanken är att platsen ska vara inbjudande för åhörarna som ska uppleva föredragen och uppträdanden på scenen. Det är mycket tyg med mönster lånade från min egen duodji, som jag producerat med hjälp av Bäck Design.

ML: Hur arbetar du med material, färger och former?

KSS: Jag försöker blanda olika material, mest naturmaterial. Jag garvar skinn själv och till den här gestaltningen har jag sytt sittsäckar, bean bags, av just sådant skinn. Sedan några år arbetar jag med Kristoffer Unga Pirak, som är snickare och duojár inom hårdslöjd, och då blir det installationer med element av trä. Jag hämtar träet ute i landskapet och preparerar det och sedan hjälper han mig att binda ihop det så att det blir till exempel ett bord eller en rumsavdelare.

Den lulesamiska kulturen, som är mitt samiska arv, blir min touch på allt jag gör. Kläde är ofta basen i mjukslöjd, men jag använder även en hel del bomullstyger. Till exempel när jag gör rákkas, samiska sovtält som man använder på vintern för att hålla värmen och på sommaren för att skydda sig mot mygg när man är uppe till fjälls. Det är något som har fascinerat mig under en lång tid och jag hämtar mycket av min inspiration från att bo i kåtan med mina morföräldrar, morbror, mamma och mosters familj.

På mässan presenterade jag en mängd olika objekt som jag har tagit fram sedan 2015 då jag gjorde mitt masterarbete. Tyget som jag nämnde gjordes ursprungligen som offentlig konst till Guovdageaidnu/Kautokeino skola. Där bidrog jag med tre verk som visade att där man bor behövs enligt mig tre saker; människorna, djuren—det är från dem vi samer fått vår mat—och så är det naturen som man lever i. Det är egentligen den grundtanken som jag har fortsatt att jobba med. Känslan av att bo i en torvkåta eller tältkåta, det är där textilierna kommer in.

ML: Kan du berätta om ditt masterarbete?

KSS: Det var masterutbildningen duodji och design, alltså samiskt hantverk och design, på Sámi allaskuvla i Guovdageaidnu. Vi var den första årskullen som gick utbildningen.

Mitt verk hade titeln *Mitt Rum*, ett alternativ till heminredning inspirerat av att leva i kåtan. Jag ville röra mig bort från möbler och interiörer från den västerländska världen och i stället skapa möbler utifrån minnen och fotografier från mormor och morfars hem. Jag gjorde sovplatser, sittplatser, bord, hängande dekorer mm. Även om jag har haft ett hem så otroligt länge, och har köpt mycket som andra samiska designer har gjort, bland annat glass, keramik och gardiner, saknade jag ändå någonting. Så jag presenterade ett alternativ: hur man kan ha det hemma helt och hållet byggt på samiska traditioner.

Den tanken bygger på den indonesiske designern och professorn Adhi Nugrahas teori och praktik som går ut på att man kan ta en del av en kultur och transformera det till något annat. Vi har ett annat liv i dag än våra förfäder och förmödrar hade men vi kan ändå leva med traditionen. Tack vare honom så förstod jag att man kan inkludera byggnader i den transformationen och det var då jag fastnade för kåtan.

Jag ville använda själva kåtans trävirke, trots att jag inte har jobbat med trä sedan träslöjden på mellanstadiet. Min familj hade många olika torvkåtor och jag brukade ligga och studera dem. Jag hade favoritkåtor efter vilken som hade det vackraste träet med breda och raka träbitar. Men i mitt examensarbete gestaltade jag med krokiga dvärgbjörkar!

Det hände något i mitt skapande på skolan. Jag kunde gå vidare och göra andra saker än det jag hade gjort innan med traditionella dräkt detaljer och andra saker. Jag utforskade rummet mer och blandade tradition och nytt material på ett annat sätt efter utbildningen.

ML: Du nämnde att din bakgrund är den lulesamiska kulturen. Vad är det som karaktäriserar just den delen av samisk duodji?

KSS: Även om det är svårt att sätta någon enkel stämpel kan man säga att den lulesamiska designen är ganska stram. Färgmässigt är det främst rött, gult och blått; rött, gult och grönt eller rött, grönt och blått. Vi använder mycket tenntråd, vilket jag gillar. Om man jämför det lulesamiska med andra områden så arbetar vi traditionellt mer med runda former, sicksacken behöver inte var helt spetsig utan den kan vara mer vågformad. I tennet kan vi ha mjukare linjer och samtidigt är det också väldigt enkelt. Dekoren på kolten är till exempel bara rena klädet. Visst kan man dekorera med broderier, och det har man gjort i vissa perioder, och man har också varit mer utsvävande med extra band, bland annat fastsytt polyesterband och klippta taggar. Men vi är i grunden rätt så återhållna.

ML: Hur kommer det sig att det är lite stramare än andra traditioner?

KSS: Det finns många orsaker till det. Dels är det vår geografiska placering och att vi slutade flytta till Norge på sommaren. Vårt område hamnade då längs Stora Luleälven och kontakten med

Julevu/Luleå och handeln där var inte lika utbyggd som för dem på nordsamiskt område som flyttade med sina renar till havet på norska sidan av Sápmi. Där har man handlat och bytt varor i hundratal år. Det har funnits på vårt område också men någon gång runt andra världskriget så slutade vi flytta över med renarna på norsk sida.

Dels för att den väldigt starka læstadianska påverkan har levt kvar. Den finns visserligen på många andra ställen, till exempel på nordsamiskt område, men det har influerat oss mycket mer. Bland annat ansåg man att tenntråd var flärd så ett tag använde man inte tenn alls, bara vitt skinn och kläde i halsdekoren. Men om man tittar flera hundra år tillbaka så hade vi pannbindlar och halskragar med tjugo meter tenn, och övriga kläder var också rikligt broderade med tenn. Det är något som man kan lätt se—att man tog bort mycket tenn i det lulesamiska området. Till och med när jag växte upp var det mycket mindre tenn än idag. Nu är det många som har återtagit slöjden som man har sett på museum, exempelvis den här tidiga duodjin med mycket tenn på.

ML: Skulle du kunna beskriva hur du skaffar material? Alltifrån tenntråd och skinn till tygerna du använder, från ax till limpa så att säga?

KSS: Tenntråden köper jag liksom många andra duojárat av en samisk man som producerar den. Förr i tiden så gjorde man hela processen själv; man drog det smälta tennet genom en hornsskiva, spann det på sentråd och sydde sedan med den tennbeklädda sentråden. Renskin köper jag från närområdet och avhåras själv, jag iscensätter en förruttnelseprocess för att kunna skrapa bort hinnorna. Efter det kokar jag skinn i en barklag, om jag vill ha brunt skinn som är mer hållbart och tål mer smuts. Om jag vill ha vitt skinn så jobbar jag in lite fett i skinn—då blir det vitt.

Det har varit vanligt att använda vitt skinn, det har försvunnit i många samiska områden, men i mitt område har det levt kvar. Vi dekorerar med vitt och brunt skinn bredvid varandra, och så har vi den traditionella skinnkolt. Den har använts oavbrutet hos oss. Det har inte blivit ett museiföremål utan har levt från att ha varit ett vardagsplagg till att bli den mest exklusiva kolt man kan ha. Träet hämtar jag här omkring i Jåhkåmåhkke, och uppe i fjällen. Jag skrapar träet rent från bark och torkar det. Sedan hjälper Kristoffer Unga-Pirak mig att putsa grenarna, olja in dem och sätta dem samman.

ML: När du berättar om garvningsprocessen så förstår man hur komplicerat det är. Var kan du göra själva garvningen?

KSS: Vintertid gör jag det i mitt garage. Min mormor gjorde hela den här processen till fjälls när vi var barn. När vi flyttade upp i början av juni så la hon skinn i bäckarna så att det fick avhåras där. Sedan kokade vi barken i Salto/Saltoluokta och gjorde den processen. När vi flyttade ännu högre upp, till Badjelánnda/Padjelanta nationalpark, så hade hon med sig skinn. Där mjukgjorde hon skinn och la ut det i solen för att det skulle få rätt färg. Nu gör jag det här på min bakgård på sommaren—det är idealiskt att göra det på sommaren eller under hösten när man kan vara ute.

ML: En del av din gestaltning på mässan var vepor som hänger från taket. Kan du säga något om dem?

KSS: Veporna är gjorda i ulltyg med olika små element från den lulesamiska dräkten, som jag förstörar upp. Det är till exempel flätor som är vanliga att knyta ihop dräkter och påsar med och dekorerade skoband i grövre garn. Det är tydligt detaljer från det lulesamiska—jag syr inte från de andra områdena utan håller mig till mitt område.

ML: Du valde en grön matta som grund i båset och som du nämnde var det viktigt att det skulle vara en plats för samtal och utbyte, små stationer utöver scenen där man kunde sitta eller stå och prata. Där samarbetade vi med Röhsska museet som lånade ut sina möbler, ett museum för design, mode och konsthantverk. Jag är nyfiken på hur du tänker på det här med inredning, design, hantverk, konsthantverk och konst. Är det relevant för dig med den indelningen, och i så fall, var placerar du ditt arbete?

KSS: När jag jobbar med till exempel en dräkt till en privatperson så håller jag mig gärna inom det traditionella hantverksområdet. Men medan det finns duojar som alltid producerar likadana barmkläden—och det är inget fel att göra på det sättet—så ändrar jag varje gång. Jag gör aldrig exakt likadana. Det kan kanske vara en påverkan från konsthantverk och konst.

ML: Varje exemplar är unikt samtidigt som det bygger på en tradition.

KSS: Precis så är det. För mig är det befriande när jag kan röra mig inom de tre kategorierna slöjd, konsthantverk och konst. Jag samarbetar ibland med andra konstnärer och konsthantverkare och då lämnar jag ofta den strikta traditionen, jag rör mig mer på konsthantverks- och konstsidan. Det gör att arbetet blir roligt och varierat. För mig är det väldigt motiverande att kunna gå över gränserna utan att offentligt säga att det här är ett konstföremål eller att det här är ett slöjdföremål. Jag benämner dem aldrig så själv, men kanske kategoriserar jag dem undermedvetet för att jag vill åtskilja dem.

Det är hursomhelst fantastiskt kul och jag lär mig massor. Det är nog egentligen det som har motiverat mig när jag har jobbat med Johanna Minde, duojar och arkitekt, och med Joar Nango—

varje gång provar jag något nytt. Det är lätt att utvecklas när man får lämna det traditionella och göra till exempel ett offentligt verk i stor skala—på så vis utvecklas även det traditionella.

ML: Det du har gjort till Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg har Kin museum för samtidskonst köpt in till samlingen. Möblerna och de andra elementen används i Konstverkstan, och när vi har samtal, föreläsningar och liknande. Då följer vi duodjitraditionen—det handlar om bruksföremål, de är till för att användas.

KSS: Det är fantastiskt att de ska användas, för annars är det lätt att ett verk hamnar i samlingsmagasinet. Jag transformerar duodji och för in den på nya arenor. Mässan och Kin är sådana nya, oväntade platser.

Samtalet ägde rum inför Bok- och Biblioteksmässan i Göteborg där Sápmi var hedergäst. Tjállegoahte författarcentrum bjöd in Katarina Spik Skum och Kin för att inreda Tjállegoahtes monter 26–29 september 2024.

Onsdag 12 februari

Duodji som alternativ till heminredning— Katarina Spik Skum ställer ut på Samegården

18:00 Öppning i närvaro av konstnären.

Katarina Spik Skum visar sina alster på det samiska museet i Samegården. Med rötter i den lulesamiska traditionen och inspirerad av livet i kåtan med mammans familj under barndomens somrar ställer hon ut tyger, kuddar, vepor och annat. Samtidigt låter hon nutidens material och former sippra in. Det handlar om duodji, sameslöjd, som ett alternativ till heminredning.

Hon är baserad i Jåhkåmåhkke/Jokkmokk och har en masterexamen i duodji från Sámi allaskuvla i Guovdageaidnu/Kautokeino.

Utställningen pågår 12 februari–31 december 2025.

Öppet kl 9:00–15:00 måndag–fredag.

Museet drivs av Kiruna Sameförening och är beläget i bottenvåningen i Samegården, Brytaregatan 14, 981 34 Kiruna.

Utställningen är en del av Katarina Spik Skums utställning *Livsrums—en installation av Katarina Spik Skum* på Kin museum för samtidskonst, och är ett samarbete mellan Kiruna Sameförening och Kin museum för samtidskonst. Adress: Stadshuset 1, 98130 Kiruna. Utställningen på Kin öppnar torsdag 13 februari kl 16:00.

Torsdag 13 februari

16:00 Plan 1, Konstverkstan. Öppning med introduktion av konstnären.

Under 2025 kommer konstnären att vid flera tillfällen introducera, presentera och samtala om utställningen. Håll utkik på Kins hemsida och i sociala medier.

Livsrums—En installation av Katarina Spik Skum ingår i Kins mångåriga tematiska trådar *Handen*, *hjärtat* och *hjärnan* samt *Kvinnor i norr*.

Kolofon

Adress: Stadshuset 1, 98130 Kiruna

Personal

Agneta Andersson, förmedling

Carola Kalla, assistent

Alice Lampa, förmedling

Maria Lind, chef

Maija Melchakova, administration

Ilnur Mustafin, tekniker

Rickard Nutti, ekonomi

Bettina Pehrsson, biträdande chef

Emma Pettersson Juntti, producent, koordinator, förmedling

Paulina Sokolow, kommunikation

Märta Öringe, samling, förmedling

Museivärdar: Alla Belova, Emma Dettle, Viveka Englander, Lloyd

Jarlemyr, Lena Rydström, Tova Söderberg och Ivar Vrijman

Grafik: Marina Sergeeva

Livsrums—En installation av Katarina Spik Skum på Kin museum för samtidskonst, 13 februari—31 december 2025

Kins visuella dialekt har utvecklats av konstnärerna Inga-Wiktorina Påve och Fredrik Prost i samarbete med formgivarna Johanna Lewengard och Benedetta Crippa.

Tack från konstnären:

Tack till Kristoffer Unga Pirak, Emmelie Stuge, Mikael Pirak, Joar Nango, Johanna Minde och till min familj. Tack till Tjällegohte och Kin museum för samtidskonst för förtroendet.

Kin museum för samtidskonst är Norrbottens länskonstmuseum.
Huvudmän för museet, som öppnade 2018, är Region Norrbotten
och Kiruna kommun.

Kin Museum för samtidskonst/dáládáidaga dávvirvuorká/nykyaijan
taitheen myseymmi/Museum of Contemporary Art.

Kin museum för samtidskonst
kinmuseum.se